

veda s pokrovko. Za to manjšo posodo ni neobhodno potrebno, da kupimo znamko »Eterna Special«, zadostuje tudi slabša kakovost in stane potem vse skupaj 400 do 500 dinarjev. Za prežganje potrebujemo železno prežgalko.

Potrebujemo še tudi dve deži za mast, večjo za zalogo za 30 do 40 kg, manjšo za 3 do 4 kg za vsakdanjo rabo. Neobhodno potrebna je še mesoreznica (strojček za faširanje). Primerna velikost je št. 16, ki stane z dvema ploščama vred (z večjimi in manjšimi luknjami) okoli 200 din. Vse ostalo, kar še potrebujemo v kuhinji, stane razmeroma malo: 1 ali 2 veliki emajlirani ali pocinjeni skledi, ki jih uporabljamo tudi za pomivanje posode, če ni vzdanih pomivalnikov, 2 zajemalki s premerom 14 cm (za delitev jedi), 1 velik nož, manjši noži za lupljenje krompirja itd., deska za meso, cedilo za zelenjavo, sito za pretlačenje, porcelansko posodo s pokrovom za sol, pločevinaste škatle ali doze za dišave in začimbe, vilice za meso, kuhališče, pletenka 10 do 20 l za kis, 6 do 12 brisač za posodo in vsaj 3 modri predpasniki za kuharico.

V kuhinji sta pa tudi potrebni dve tehtnici, ena običajna kuhinjska s 5 kg uteži, druga decimalna, ki jo itak ima večina šol.

Za obednico potrebujemo pri 50 osebah 50 krožnikov. Najlepsi so porcelanski, a treba je vzeti tiste močne in debele, ki laže prenesejo kak trd dotik. Pločevinasti krožniki pa imajo tudi nekaj zase, ne razbijajo se, in marsikateremu otroku bo prihranjen strah, ki ga je občutil vsak, če je kdaj kak krožnik po nesreči strl. Če pa kupimo pločevinaste krožnike, moramo zbrati lepe, žive barve in okusne vzorce. Lepi so n. pr. rdeči z velikimi belimi pikami. Nabavna cena je približno enaka, okoli 8 din. Potrebni pa je tudi 50 žlic (nerjavčih!) po 9 do 10 din.

Pripominjam, da so vse tu navedene cene za posodo veljale v nadrobni prodaji v začetku letošnjega leta. Zaenkrat se cene posode še niso bistveno spremenile. Kolikor pa so že kje višje cene, pa lahko proračun izravnamo s tem, da naročimo posodo neposredno v tovarni (n. pr. v celjski) in dosežemo tako znatno nižje cene.

Vsa opisana posoda zadostuje samo, če se kuha dnevno enotna skupna, tako zvana enolončna jed, torej nekaka gosta juha, pri kateri ne rabimo ne nožev in ne vilic, ker dodamo vsako meso že sesekljano v juho.

Če se kuha za več kakor 50 otrok, se seveda stroški za nabavo opreme primerno zvišajo. Največji lonec znamke »Eterna Special«, ki se dobi, je 70 litrski, torej za približno 120 otrok. Če se kuha za več kakor 50 otrok, pa že pride v poštev kotel, bodisi vzdani ali prosto stoječ s cevmi, kakršnega dobavlja celjska tovarna. Vzdani kotli niso praktični, ker je pri njih čiščenje oteženo. Kotli imajo to prednost, da v njih vse hitro zavre. Slabo pa je pri njih to, da se jed rada pri-smodi in je treba neprestano mešati. Zaradi huđe vročine tudi radi pokajo in se krushijo, ako niso vedno do roba napolnjeni ali če vlijemo v razgret kotel mrzlo vodo. Tako postaja

nejo kaj radi nevarni zdravju otrok. Zato pridejo v poštev samo kotli iz prvovrstnega materiala. Najboljši so bakreni, znotraj pocinkani in aluminijasti kotli.

S samim kotlom seveda v šolski kuhinji še pri najpreprostejši enolončni jedi ne shajamo, saj moramo vsako živilo posebej skuhati in nato šele vse skupaj zmešati, če hočemo dobiti okusno jed. Zato je pri kuhanju za 50 otrok vseeno najprimernejši dober štedilnik, če pa kuhamo za več kakor 50 otrok, sta potrebna kotel in štedilnik.

C. Kuharica

Računati je treba s tem, da šolske kuhinje v večini primerov ne bo vodila izšolana kuhinjska moč, ker taka kosilo preveč podraži. To tudi ni potrebno, kajti za to delo je sposobna vsaka ženska moč, ki zna nekoliko kuhati in ima za ta posel veselje in potrebno pažnjo. V večini primerov pride v poštev žena šolskega sluge. (Na mariborskih šolah je dobila v šolskem letu 1939/40. za to delo kot priznanje dnevno 5 din.) Po moji približni cenitvi rabi kuharica za pripravljane enolončne jedi za 50 oseb dnevno štiri do šest ur in sicer za vse skupaj, za predpriprave, kuhanje, razdelitev jedi, pomivanje posode in snajenje kuhinje. Seveda je pa težko določiti povprečen čas, kajti goveja juha zahteva mnogo manj dela kakor pa juhe, v katerih je krompir in zelenjava. Tudi opravi svoje delo v tem času samo inteligentna, sposobna in spretna kuharica, ki zagrabljuje vsako delo na pravem koncu in ne teka brezglavo po kuhinji. Pri šolskih kuhinjah je dobro to, da lahko ravno najzamuđnejša opravila, kakor lupljenje krompirja, trebljenje zelenjave in pomivanje posode opravijo izven šolskega časa otroci sami in tako v znatni meri razbremenijo kuharico.

Tudi jedilnik mora biti sestavljen tako, da je kuharici delo čim bolj olajšano. Če je danes n. pr. goveja ali fižolova juha ali pa kak mlečni riž, kar da vse manj dela, se določi za jutri obed, ki da več dela, pa si lahko potem kuharica že marsikaj danes pripravi. Lahko si otrebi zelenjavo, olupi krompir, bolj temeljito osnaži kuhinjo itd. — Mimogrede povedano: Če smo že ulupili krompir ali otrebili zelenjavo za jutri, je treba krompir in zelenjavo takoj snažno oprati, krompir pa pustiti v vodi, v kateri ga bomo jutri pristavili. Voda namreč izluži iz krompirja mnogo redilnih snovi, ki jih je škoda zavreči.

Najvažnejše pravilo, ki si ga mora zabiti vsaka kuharica v šolski kuhinji, je to, da se ne sme nikoli nobena jed zasmoditi, kar se pa pri množinskem kuhanju tako rado zgodi zlasti, če so jedilniki gosti. Kuharica se mora zavedati svoje odgovornosti, saj je lahko po njeni nepazljivosti prisiljenih petdeset otrok, pojediti brez teka zasmojeno kosilo ali pa ga pustiti. Zato je treba kuhati za največje pazljivostjo in pridno mešati, dokler je lonec na odprtem ognju. Kadar pa ni časa za mešanje, je treba jed pravočasno odstaviti. (Se nadaljuje.)

delek z enim razredom s polnim številom ur. Vzemimo, da so uspehi enaki (mislim tu na samo znanje, ki ga zahtevajo nekateri nadzorniki). Toda kakšna je bila — kar je danes bolj važno — pot, po kateri se pride do tega znanja, kaj? Izkkušen učitelj bo našel tudi na enorazrednici to pot, za neizkušenega začetnika pa dvomim.

Čeprav si v svojem članku vseskozi optimist in realno gledaš na vso zadevo, te je na koncu vseeno zagrabilo in si malo potožil. Tega ne bi smel napraviti. Tudi mali Rovtarčki in Blatnodolčani potrebujejo učitelja, njih starši pa človeka, ki jim bo dal nasvete, ki bo z njimi zaživel in jim pokazal pot v lepšo in boljšo bodočnost. Toda poudarjam še enkrat: ne izkušeni začetnik, temveč učitelj z nekaj let službe, z neko prakso ter potrebno pedagoško in sociološko izobrazbo in sicer ne kazensko, temveč po službeni potrebi (brez narekovajev).

Toda pismo ti pišem, predstavil se ti pa še nisem. Mlad začetnik sem ter sem pred letom dni nastopil službo na enorazrednici. Ne v Blatnem dolu ali na Golčavi, temveč na eni izmed boljših slovenskih enorazrednic. Šola ni daleč od železnice (po učiteljskih pojmihi), ima elektriko, vodovod, je lepo urejena in občina zelo skrbi zanjo. Pa je prišla prilika, da sem dobil mesto na višje organizirani šoli, ki je daleč od železnice, kjer žgo petroleje in pijejo kapnico. Pa sem šel. Mnogi so se mi smejali in se mi morda še danes. Toda povedal sem jim, da je enorazrednica

Damske plašče

za jesen in zimo nudi v največji izbiri po ugodnih cenah konfekcija

LUKIČ, Ljubljana pri tromostovju

tako trd oreh za začetnika, da ga naj ne tare, če mu ga ni treba. Lahko rečem, da sem imel upraviteljevanje kmalu »v žepu«, toda zelo mi je toliko časa, da je kup knjig, ki sem si jih pripravil za študiranje, počasi kopnel in da se je v pripravah in mojem delu v šoli videla velika vrzel zaradi neizkušenosti in premajhne pedagoške izobrazbe. V škodo pa je bilo to meni samemu in otrokom v šoli.

To je nekaj mojih misli o enorazrednicah in učiteljskih pripravnikih. Napisal bi jih še več, pa tudi te bi bolj podprl z dokazi. Toda bojim se, da ima tovariš urednik skopo odmerjen svoj prostor. Zato naj končam. Misli sem napisal zato, ker sem prišel do drugačnih zaključkov kot ti. Zelja naju obeh pa je, da se ta problem, o katerem danes toliko pišemo in govorimo, enkrat razjasni. K razjasnitvi pa bova, upam, nekoliko pripomogla oba; ti s svojim člankom, jaz pa s pismom, naslovljenim nate.

Tovariško pozdravljen!

M. L.

Splošne vesti

SRESKA UČITELJSKA DRUŠTVA

Črnomelj, Maribor — levi breg, Ormož in Slovenska Bistrica prosimo, da nam takoj dostavijo mesečne prijave za september in oktober. — Društva pa, ki oktobrskije prijave še niso poslala sekciji, naj store to z obratno pošto. — V bodoče naj pošiljajo prijave vsak mesec točno v določenem roku.

Uprava.

— »Za mlada grla« je naslov zbirke mladinskih zborov, ki izide še ta mesec v samozaložbi tov. Cirila Preglja. Zbirka vsebuje 5 Pahorjevih, 2 Osterčevih, 1 Pirnikovo, 3 Mirkove in 16 Pregljevih skladb. Po mnenju glasbenikov, ki so imeli vpogled v rokopis, je to doslej najboljša Pregljeva zbirka v vrsti njegovih izdaj za mladinske zборе.

— V višjo pedagoško šolo v Beogradu so sprejeti sledeči učitelj(ce): Stopar J. Josip, učitelj, Tezno; Svajger T. Viktor, učitelj v Zavrću; Vidmar F. Mirko, učitelj v Šmarju; Kofjač N. Lojze, učitelj v Tišini; Arko L. Milutin, učitelj v Remšniku; Korošec A. Drago, učitelj v Toplicah; Komac A. Rado-

slav, učitelj v Fikšincih; Bratko I. Rudolf, učitelj v Radečah; Strehovec E. Franc, učitelj v Strugah; Medved J. Branko, učitelj v Cerkljah pri Krškem; Česnik M. Maksimiljan, učitelj v Cerkljah; Vaupotič F. Ivan, učitelj v Laporju; Babič A. Josip, učitelj v Melincih; Mehak F. Miroslava, učiteljica v Mariji Snežni.

BRATOM IN SESTRAM NA MEJI — POMOČI

NA PRAGU LETOŠNJE ZIME

se spomnimo

NASEGA OBMEJNEGA PREBIVALSTVA OB DRAVI, MURI IN NA KOČEVSKEM.

DESETI NOVEMBER 1940.

naj bo namenjen narodni mejni

ZLASTI PA NJENI MLADINI,

z geslom:

Mal položi dar — domu na altar!

Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Iz listov

— V članku »Naše vaške šole« priobčuje »Slovenec« 13. oktobra sledeče: S splošnim napredkom higijene se je močno spremenil način zidanja šolskih poslopij. Še večja pa je razlika med klopjo, ki jo poznamo izpred 20 let, in med sodobno klopjo. Nobena vaška šola, ki je bila že od vseh začetkov zidana za šolo in ni morda le zasilno preurejena večja hiša, ni bogve kako zastarela, temveč je sončna in svetla. To zato, ker pri nas starih vaških šol sploh ni. V tem so naše vaške šole daleč pred mestnimi, predvsem pred šolami manjših mest. Pač pa so šolske klopi, dobavljene morda pred četrto stoletjem, takšne, da bi se večina mestnih otrok počutila v njih za ujetnike; toge, ozke kletke, v katerih mora sedeti zdrav, živahen kmetijski otrok po več ur nepremično, tako da skoraj ne more treniti z roko niti z nogo niti ne more premeniti telesne drže. Nič čudnega, če tak otrok v dobi svojega najbujnejšega razvoja, to je tedaj, ko rabi njegov organizem čim več gibanja, zasovraži šolo, kar močno vpliva na uspeh pouka. — Sodobni higieniki zahtevajo, naj bo šolska klop taka, da se šolarju razvije hrbtnica normalno in da mu kri kroži pravilno, kar je preprosto zdravje. Razen tega naj mu bo v vsej šolski dobi oko v pravi razdalji od pisalne deske.

— Slovenska beseda 9. oktobra prinaša daljši članek pod naslovom »Državni uslužbeni in upokojenici so v težkem položaju.« V tem članku razpravlja med drugim tudi sledeče: Zaradi poplava in uravnoteženja državnega proračuna so se v teku zadnjih let, zlasti pa v letu 1935., prejemki tako znižali, da imajo omenjeni okoli 30 % do 40 % manj prejemkov nego leta 1931. Zadnja nezadostna zvišanja po 10 do 200 din na mesec so spričo medtem narasle draginje kakor kaplja v morje! Olje, mast, moka, krompir so se podražili za okoli 100 % in smelo trdimo, da so cene na Češkem zdaj nižje, kajti tamkaj so prodajne cene ostale iste kakor pred izbruhom vojne in je n. pr. prodajna cena masti 12 do 14 Kč (18 do 21 din), pri nas 28 din, beli moki »0« 3 Kč (din 4,50), pri nas 9 din!, sladkorju 6 Kč (9 din), pri nas 16 dinarjev.

Enoletno zvišanje cen:	indu-
V rast-	strij-
letu linskim	skim
1939. 75,7	68,0
1940. 163,8	93,1
	125,3
	114,8
	+ 116 %
	+ 37 %
	+ 33 %
	+ 47 %

je torej povišanje cenam. — Jasno je, da drž. uslužbenec in upokojenec s svojimi sedanjimi prejemki nikakor ne moreta vzdržati, zaradi česar ponovno apeliramo na odločujoče činitelje, da ob dvanajsti uri rešite stan propasti! — Država zahteva od svojih uslužben-

cev, da izvršujejo točno svoje dolžnosti in da v interesu državne uprave varujejo svoje dostojanstvo, sicer se prekrše proti disciplinskim predpisom! Temu nasproti ima pa naravno in samo ob sebi umevno državna uprava dolžnost, da tudi omogoči državnim nameščencem stan primerne dohodke; zasigurati jim mora obstanek družine, sicer jim je absolutno nemogoče zaradi težkih skrbi izpolnjevati službene dolžnosti in varovati ugled in avtoriteto države! Državnim nameščenci nimajo eksistenčnega minimuma! Povsod pa velja preskušena činjenica, da je dobro plačani nameščeneec najcenejši uslužbenec, ker le dobro plačan nameščeneec more z veseljem in uspehom delati in se posvetiti svojemu poklicu ter obvarovati svojega delodajalca vsake škode, ker je pač prost vsih skrbi, kako bo preživljal in vzgajal svojo družino!

— Vsaka bodoča kmečka gospodinja bi morala imeti kmetijsko gospodinjstvo šolo. Pod tem naslovom je v »Slovencu« z dne 13. X. priobčen daljši članek, v katerem čitamo tudi sledeče upogovite: Kmetijske gospodinjstve nadaljevalne šole se morejo osnovati pri vsaki ljudski šoli, kjer so na razpolago primeren prostor, kvalificirana učna moč in zadostno število učenk. Obisk je neobvezen in brezplačen. Kmetijske gospodinjstve nadaljevalne šole lahko obiskujejo kmečka dekleta, ki so stara najmanj 16 let. Pouk traja navadno od mesca novembra do marea dvakrat tedensko po 4 ure, skupaj največ 221 učnih ur. Vsako leto deluje v Sloveniji približno 55 kmetijskih gospodinjstev nadaljevalnih šol. Ustanovljenih pa je seveda mnogo več, toda zaradi pomanjkanja kreditov ne morejo delovati. Sedaj se bodo mogle ustanoviti nove kmetijske gospodinjstve šole tudi v najbolj oddaljenih krajih, ker se je povečalo število učiteljic, ki imajo sposobnost za vzgojo kmečke mladine.

— Učiteljsvu primernejši pavšal za kurjavo je naslov članka v »Večerniku« 14. oktobra, kjer čitamo med drugim tudi sledeče: V zadnjem času prejema učiteljsvo denar za kurjavo skupno s mesečnimi prejemki v isti količini kakor prej, namreč neporočeni 25, poročeni pa 50 din mesečno. Lahko trdim, da že neporočenim letni znesek 300 din ne zadostuje niti za tri četrtine zimskih mesecev, ako je zima povprečno mrzla. Pri morebitnem lastnem kuhanju pa si morajo nujno kupovati drva od svojih prejemkov. Še težje je poročenemu učiteljsvu. Ti dobivajo letnih 600 din. Poročeni učitelj ima kuhinjo in pri družini vsaj dve sobi, v katerih mora kuriti v zimski dobi. V kuhinji pa kuri vsak dan vsaj trikrat. Za 600 din lahko kupi danes pet kubičnih metrov drv, a tudi ne povsod; in s tem naj kuri kar 12 mesecev! Jemati mora

UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJHOV POLOŽAJ

Enorazrednice in učitelji pripravniki

(Pismo tovarišu Canu M.)

Dragi tovariš!

V zadnjem »Učiteljskem tovarišu« si v naši rubriki napisal zanimiv članek o enorazrednicah ter učiteljskih pripravnikih, ki jih oblast zadnje čase v največ primerih tam nastavlja. Tvoja gledanja na ta pereč problem so mi zastavila razna vprašanja, kjer se moja in tvoja gledanja križajo. Mislim, da ti bom odgovoril v imenu mnogih, če ti povem svoje mnenje. Dobro je, da ne stokamo vedno sami med seboj, temveč da iznesemo svoja mnenja vsi, ki smo ali ki smo bili kdaj postavljeni (seveda v začetku svojega službovanja) na taka mesta, polna dela in odgovornosti.

Praviš, da se otepljejo ali boljše otepmo enorazrednic, ker je tu preveč dela in da za mladega človeka, polnega energije in idealizma ne bi smelo biti nobeno delo preveliko in pretežko. Res je to. Tudi jaz sem načelno za to, da se mlad človek ne sme ustrašiti dela in odgovornosti. Vendar se pa delo od dela razlikuje. Tu se prvič križata najini poti. Zakaj? Začetnik na enorazrednici se prve mesce bori z administracijo, s spoznavanjem uradnih knjig, z načinom dela, z nerešeno pošto, s posli šolskega upravitelja itd. itd. Pisarna mora biti v redu, na odloke moraš redno odgovarjati. Če imaš za to čas, te nihče ne vpraša. Toliko časa seveda imaš! Toda ali imaš tudi čas za zadostno pripravo kompliciranega pouka na enorazrednici? Dostikrat ne. Zelen začetnik, ki je prinesel tisto znanje iz učiteljskega (če ti v času dolge brezposelnosti ni šlo 50 % v pozabo!), začne tu s pravim delom. Pogledaš v knjižnico in listaš po knjigah. Same knjige, ki jih moraš prebrati, če hočeš, da bo pouk res uspešen. Si jih prebral na učiteljsku? Nekaj, preveč pa menda ne. Si jih bral morda v času brezposelnosti? Tudi ne. Ljubi kruhek je bil takrat prvo. Ko si se vračal zvečer utrujen domov od instrukcij, kjer si z oslovsko potrpežljivostjo moral prenašati muhe razvajenih in razneženih meščanskih »upov in nad«, se ti menda tudi ni ljubilo. Torej moraš sedaj, če hočeš, da boš hodil z mladino po novih pedagoških poteh in ne po tistih starih izvoženih kolešnicah. Na enorazrednici učiš dopoldne in popoldne. V prvih časih učenja te to fizično in psihično zelo ubija. Povrhu rešuješ po končanem pouku upraviteljske posle dolge ure dostikrat na račun svoje neizvežbanosti. Koliko ti ostane časa za pripravo v razredu, ki je po mojem veliko bolj važna? In koliko za čitanje pedagoških in ostalih knjig, ki so za tvojo izobraz-

bo velikega pomena? Nekaj da, mnogo pa ne! To se pravi: veliko premalo.

Kaj ne bi bilo boljše, ako te nastavijo v začetku na večrazrednico (pa ne v mesto ali bližino njega, tudi na trdih kmetih so večrazrednice, kajne?), kjer se boš dopoldne šele učil poučevati, popoldne pa spoznal našo in tujo pedagoško literaturo, se vestno pripravil za pouk, napravil morda kakšno učilo, spoznal našo vas, se sociološko potrebno izobrazil in tako našel dovolj odgovornega dela, ki te bo vsega zaposlilo. Kaj ni to boljše in bolj smotrna izraba tvojih energij in za začetnika bolj važno delo, kakor pa za višjo prosvetno oblast sedeti dolge ure za mizo ter reševati akte (če ne) se seveda tudi potrebno, a za začetnika še ne).

S tem pa seveda nočem reči, da bi se na enorazrednice nastavljal starejše učne moči, morda tik pred penzijo ali malo prej po službeni potrebi ali odkrito rečeno kazensko. Ne. Pošteno slovensko učiteljsvo je bilo v vseh časih proti taki prosvetni politiki. Kdo pa torej? Tov. Jurančič je dobro povedal v eni izmed lanskih števil Popotnika: vsak učitelj po nekaj letih službe (šestih, sedmih, osmih) za nekaj časa, seveda ne kazensko pa tudi ne »po službeni potrebi«, temveč po službeni potrebi. Vsak naj okusi težaško delo na nižje organiziranih šolah, ko bo pedagoško vsaj nekoliko izobražen in v delo vpeljan.

Dalje praviš, da so mnogi mnenja, da bi se enorazrednice enostavno odpravile. Tega še nisem slišal in sem seveda odločno, kakor ti, proti temu. Kaj ubogi hribovski davkoplačevalci nimajo istih pravic kakor ostali vaščani, tržani in meščani? Če imamo vsi enake dolžnosti, zakaj ne bi imeli še enakih pravic. Dobro bi bilo, da bi se to ljudstvu dopovedalo, zlasti v dandanašnjih časih, ko se govori le o dolžnostih ljudstva, o njegovih pravicah pa se trdovratno molči.

In uspeh na enorazrednicah? Po izjavi g. Petelina, kakor praviš, enorazrednice ne zaostajajo glede uspeha za šolami z več oddelki, celo prekašajo jih. Morda je res? Roko na srce: so in smo taki in taki učitelji, saj se razumeva, kajne? Vendar pa je malo verjetnosti, da boš prišel od istih uspehov v oddelku (odnosno skupini), kjer poučuješ 4. r. osn. šole ter 1., 2., 3. in 4. višje ljudske šole, kakor v oddelku, v katerem je le en razred. V prvem primeru imaš oddelke s petimi razredi s skrajšanim poukom (15 ur), v drugem pa od-